

СТАНОВИЩЕ

от проф. дсн Анна Иванова Мантарова

Институт за изследване на обществата и знанието при БАН,

член на Научно жури, назначено със Заповед №НП-07-05/23.01.2017 г. на Председателя на Селскостопанска Академия

относно конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“ в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“, за нуждите на отдел „Икономика и управление на земеделските организации“, обявен в Държавен вестник, брой 91 от 18.11.2016г. от Институт по аграрна икономика, София

Информация за кандидатите в конкурса

В конкурса участва един кандидат – доц. д-р Пламена Георгиева Йовчевска. Тя е родена на 26.06.1954 г. Завършила е специалност политическа икономия – икономическа социология във ВИИ „Карл Маркс“ (сега УНСС) през 1977 г. Образователна и научна степен „доктор“ по икономика придобива през 1991 г. От 1980 г. е научен сътрудник в Института по фуражите в Плевен, а от 1997г. – в ИАИ. От 2003г. е старши научен сътрудник/доцент в ИАИ. От 2014 г. до сега е заместник-директор и научен секретар на ИАИ.

Доц. Йовчевска има редица специализации в чужбина – в Ягелонския университет, във Всеросийския НИИ по фуражите в гр. Любня, 3 пъти в Институт по аграрна икономика и продоволствие в Братислава, в Институт по аграрна икономика в Прага. Доц. Йовчевска е член на редица професионални организации – СУБ, Съюза на икономистите, Съюза на аграрикономистите, член на Европейската асоциация на аграрикономистите в България. Тя е един от учредителите на Асоциацията на аграрикономистите в България и на Дискусионен клуб „Агроикономист“ при Съюза на икономистите в България. Член е на редколегията на сп. „Агроном“ и на сп. „Икономика и управление на селското стопанство“.

Много доброто владение на чужди езици (не само масово ползваните руски, френски и английски, но и чешки и словашки) ѝ позволява да общува пълноценно с чуждестранни колеги – да се запознава с разработките им, вкл. по значими и за

българското общество теми, с използваните теоретични конструкции и изследователски методи.

Общо описание на представените материали

За участие в конкурса доц. д-р Йовчевска е представила научни трудове от периода след хабилитацията си през 2003 г. Те могат да бъдат групирани в няколко раздела:

Монографии: доц. Йовчевска има една самостоятелна монография и участие в пет колективни. В две от монографиите има собствени раздели. 3 от монографиите са издадени в чужбина;

Студии: двадесет и девет, една от които е издадена в чужбина;

Статии: десет самостоятелни и девет в съавторство;

Публикувани доклади от научни конференции: общо 14. От тях 5 (от които 4 самостоятелни и 1 в съавторство) са от национални научни форуми и 9 от международни (от тях 8 са в съавторство).

Представената научна продукция в количествено отношение, от гледна точка на престижа на издателите и на научните форуми, а също и като богатство и значимост на разглежданата проблематика далеч надхвърля изискванията на ЗРАСРБ и отговаря на най-високи научни критерии, относими към заемането на академичната длъжност „професор“.

Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Представените материали дават основание научната дейност на доц. Йовчевска да се охарактеризира като богата и разнообразна. Определено доминира *изследователската дейност*, която намира израз в участие в редица научни проекти по актуални за икономическото и социално развитие на страната ни проблеми и в богата научна продукция. Към посоченото в материалите, с които се кандидатства, бих добавила и участието на кандидата в ръководен от мен проект „Трансформация на националната ценностна система и нейната синхронизация с европейските модели. Развитието на екологичната култура като показател за транслация на европейски ценности в българското общество“, спечелил финансиране от ФНИ за периода 2008-2012 г., в който тя има водеща роля в раздела, фокусиран върху селското стопанство.

Освен изследователската дейност се вижда и много активна и разнообразна *експертна дейност*. Доцент Йовчевска е оценител на земеделски земи, член на работна група по прилагане на ПРСР 2007-2013 г., член на работни екипи по оценка на прилагането на ОСП в България, член на комитет към ОП "Добро управление". Рецензент е на редица книги и проекти.

Доц. Йовчевска има и *преподавателска дейност* – изнася курс лекции по "Пазар на земеделска земя" в Магистърска програма "Управление на агробизнеса и развитие на селските райони" към департамент „Бизнес администрация“ на НБУ. Ръководител е и на един докторант.

Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

Изследванията на доц. Йовчевска имат широк тематичен обхват и определено може да се каже, че допринасят за обогатяване на научното познание, а също така имат и приложна стойност. Без да подценявам приносите на доц. Йовчевска в развитието на икономическото познание, аз ще акцентирам на тези, които надхвърлят границите на икономическата наука и имат интердисциплинарен характер или попадат в предметното поле на социологията.

С прилагане на социологическия подход и изисквания от него анализ на взаимовръзките между компонентите на системата „общество“ в различните нейни разрези, е анализирано състоянието на селското стопанство през последните няколко десетилетия и е установена ролята на различните аспекти на извършената макросоциална трансформация върху развитието му.

Чрез използване на интердисциплинарен подход многостранно е изследвана и откритоена ролята на земята като елемент в сложната система от обществени връзки и взаимодействия.

По-подробно ще се спра на приносите, свързани с изследването и управлението на един особено важен, бих казала, екзистенциален проблем – опазването на околната среда. Оценявайки значителното въздействие на селскостопанските дейности върху състоянието на околната среда, доц. Йовчевска е насочила изследователските си търсения към субектите на тези дейности, а именно производителите на селскостопанска продукция, и е проучила и анализирала тяхната екологичната култура в широк смисъл, вкл. нагласите им за прилагане на проекологични практики, реалното им използване, а също стимулите и бариерите за това.

Във връзка с работата по тази проблематика, на първо място трябва да се открие като постижение разработването на методологията на изследването, която след апробацията, при която показва адекватност и висок потенциал при работа на терен, е приложима и за други изследвания от този тип. Трябва да се подчертае, че в резултат на приложената методика на извадката (случаен подбор с използване на метода на Киш при двустепенна гнездова извадка), двете емпирични изследвания са представителни – едното на национално ниво, а другото за район с дребноплощно производство. Този факт прави правомерно от научна гледна точка генерализирането на изводите и от там определя високата приложна стойност на направените изводи и препоръки. За отбелязване е и, че избраният метод на регистрация на информацията – интервю лице-в-лице с използването на значителен брой открити въпроси, макар и скъп и трудоемък, е най-адекватен на характеристиките на респондентите и спецификата на темата на изследването и позволява в най-висока степен набирането освен на представителна, и на достоверна и достатъчно обширна информация.

Освен методологическите и методически постижения е задължително да се открият и приложните. На базата на тази представителна информация са анализирани в конкретния икономически и социо-културен контекст (при което специално е акцентирано на действието на ОСП) перцепциите и оценките на съвкупността за екологичните проблеми, свързани със селскостопанската дейност, нагласите и действията за опазване на околната среда и биоразнообразието, мотивите, стимулите и бариерите за реализация на проекологични практики. Анализът, който е социологически по своето съдържание, е открил материалните, институционално-нормативни, културни, вкл. социалнопсихологически фактори. Особено ценно е, че са направени конкретни и обосновани препоръки, вкл. визиращи подобряване на организационните условия на приложение на ОСП. Реализацията им в практиката би спомогнала за подобряване на ефективността на използване на средствата по ОСП и още по-важно, за подпомагане и стимулиране на производителите за щадящи природната среда и съхраняващи качествата на земята земеделски практики.

Пак в това тематично поле бих искала да акцентирам на приносите при разработване на проблематиката, свързана с НАТУРА 2000. Детайлното представяне, съпроводено с анализ на замисъла, същността, целите, механизмите на реализация и т.н. на мрежата НАТУРА 2000 е особено полезно като стабилна база за всякакви изследвания върху нея и значението ѝ. Определен принос е анализът на проблемите,

съпровождащи установяването на НАТУРА в нашата страна, връзката с институционално-организационната среда, интересите на различните социални субекти, действието на други програми (напр. ПРСР) и т.н.

Не на последно място бих искала да спомена и сравненията в международен план. Известно е, че вече две десетилетия се налага тенденцията всяко сериозно изследване да е или да прераства в международно сравнително. От тази гледна точка искам да акцентирам на направеното от авторката, която предлага интересни анализи на развитието на процесите в сектора в две други страни, осъществили в същото време като България преход от централизирана планова икономика към пазарно стопанство.

Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература.

Според представената информация, кандидатката има 40 цитирания на свои работи. От тях са в публикации на чуждестранни автори 15. Този факт недвусмислено показва, че разработките на авторката имат наднационално значение. 8 от цитиранията са в публикации на български автори на английски език, което прави работите на доц. Йовчевска още по-видими за международната научна аудитория.

Критични бележки на рецензента по представените трудове

Критични бележки нямам. Имам няколко препоръки.

На първо място – доц. Йовчевска да обобщи и систематизира в една цялостна разработка, запазвайки интердисциплинарния характер на изследването, работите си върху процесите в селско стопанство в хода на социалната макротрансформация като отдели специално внимание на темата за съхранението на околната среда, в частност на поземления ресурс – проблем от изключителна важност не само за българското общество.

Втората ми препоръка е свързана с първата - да потърси възможност за повторение на вече проведените изследвания и да направи сравнение на резултатите. Това ще позволи да се види динамиката на процесите, да се проследи и открие детерминиращото въздействие на различните фактори в променящия се социален контекст и от там – да се направят изводи с методологически и приложен характер.

Лични впечатления на рецензента за кандидата

С доц. Йовчевска съм работила по два проекта, финансирани от ФНИ на МОН, а също и по един, възложен от Фондация „Биоразнообразие“. Искам да кажа, че тя има

съществена роля още при подготовката на конкурсните проекти. Със своята висока компетентност в изследователската си област тя допринесе за разработването на широкообхватни и задълбочени, добре обосновани проектни предложения, чийто познавателен и приложен потенциал беше оценен високо. В хода на работата доц. Йовчевска се прояви като изключително информиран и компетентен изследовател, запознат в най-дребни детайли с протичащите процеси и възникващите проблеми, за което безспорен принос има владението на пет чужди езика, позволяващо ѝ да следи разработките в своята област в много страни, в това число и преминаващи сходни с нашата страна етапи на социално-икономическо развитие.

Заклучение

Като давам висока оценка на изследователската, експертна и преподавателска работа на доц. д-р Пламен Йовчевска, считам че имам пълно основание да направя извода, че тя във всяко отношение отговаря на стандартите за заемане на академичната длъжност „професор“. Препоръчвам на НЖ и на уважаемия НС на ИАИ доц. Йовчевска да бъде избрана за професор.

9.03.2017г.

проф дсн А. Мантарова